

به نام خدا

روش‌شناسی تدریس محتوا

مولفان:

آنانت ان. جوشی - کاویتا سالونکی

مترجمان:

دکتر حسین قاسم پورمقدم

(عضو هیات علمی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی)

عبدالحسین نقی‌زاده - کیوان تیاری

نشر دامغان

تهران - صندوق پستی ۱۳۱۴۵/۳۱۶

Email: Nashredastan@yahoo.com

همراه: ۰۹۱۲۴۲۱۴۵۸۹

سرشناسه	جوشی، آنانت ان. سالونکی. کاویتا
عنوان و نام پدیدآور	روش‌شناسی تدریس محتوی، قاسم‌پور مقدم، نقی‌زاده، تیاری
مشخصات نشر	تهران: نشر داستان، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	۲۴۰ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۰۷۲-۴۱-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	تدریس - روش‌شناسی
رده بندی کنگره	LB۱۰۲۵/۳/ج۸۳۹ ۱۳۹۳
رده بندی دیویی	۳۷۱/۱۰۲
شماره کتابشناسی ملی	۳۶۱۷۱۷۸

روش‌شناسی تدریس محتوا

آنانت ان. جوشی - کاویتا سالونکی

مترجمان: دکتر حسین قاسم‌پور مقدم، عبدالحسین نقی‌زاده، کیوان تیاری

چاپ اول: ۱۳۹۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۷۲-۴۱-۷

فهرست

مقدمه مترجمان.....	۹
پیشگفتار مولفان.....	۱۲
فصل ۱: روش‌شناسی تدریس محتوا: مفهوم و ماهیت	
روش‌شناسی تدریس محتوا: معنی، مفهوم و ماهیت.....	۱۶
نیاز به مفهوم روش‌شناسی تدریس محتوا.....	۱۶
نیاز و اهمیت روش‌شناسی تدریس محتوا.....	۲۲
هشت گام برای روش‌شناسی تدریس محتوا.....	۲۵
فصل ۲: ماهیت و ساختار رشته علمی	
برنامه درسی، سرفصل‌ها، کتب درسی.....	۲۹
تحلیل محتوا.....	۳۱
غنی‌سازی محتوا.....	۳۳
تحلیل آموزشی واحدهای درسی.....	۳۵
تلفیق روش تدریس و محتوا.....	۳۶
بازنماهای دانش.....	۳۶
روش‌شناسی تدریس محتوا و شیوه ارزشیابی.....	۳۷
اجرای روش‌شناسی تدریس محتوا.....	۳۸
خلاصه.....	۳۸
ماهیت و ساختار رشته علمی.....	۳۹
ماهیت کلی و توسعه دانش.....	۴۱
خاستگاه، توسعه و ماهیت رشته علمی.....	۴۴
دلایل تولد رشته‌ها.....	۴۵
تعاریف رشته علمی.....	۴۶
جدول ۱-۲ راههای تولید دانش.....	۴۹
روش‌های متنوع تولید دانش.....	۵۰
ساختار رشته علمی.....	۵۲

۵۷	 وحدت دانش
۶۰	 خلاصه

فصل ۳: نقش برنامه درسی، سرفصل‌ها و کتاب‌های درسی

۶۲	 مفهوم و ماهیت برنامه درسی، سرفصل‌ها و کتاب درسی
۶۳	 برنامه درسی
۶۷	 سرفصل
۶۹	 کتاب‌های درسی
۷۱	 برنامه درسی، سرفصل‌ها، کتاب‌های درسی و معلم
۷۱	 تغییرات مطلوب در نقش معلمان
۷۳	 برنامه درسی، سرفصل‌ها، کتاب درسی و روش‌شناسی تدریس محتوا
۷۴	 خلاصه

فصل ۴: تحلیل محتوای واحدهای درسی

۷۸	 معنی، ماهیت و اهمیت تحلیل محتوا
۷۹	 روش‌های تحلیل محتوا
۷۹	 تکنیک تحلیل محتوای دیویس
۸۰	 تکنیک ارزشیابی تحلیل محتوا
۸۱	 شکل ۴-۲ تحلیل محتوا مطابق با تکنیک ارزشیابی
۸۱	 عناصر محتوا
۸۵	 تحلیل روان شناختی محتوا
۸۸	 شکل ۴-۴ شبکه معنایی طرح‌واره ای
۸۹	 ماهیت دانش رویه‌ای و تحلیل محتوا
۹۱	 اهمیت تحلیل محتوای تدریس

فصل ۵: غنی سازی دانش

۹۴	 غنی سازی دانش معلم: مفهوم و اهمیت
۹۵	 دانش گوناگون معلمان و دانش سطح عالی
۹۸	 جایگاه واحد درسی در برنامه درسی و ارتباط آن با واحدهای دیگر
۹۹	 شکل ۵-۳ ارتباط میان واحدها

۱۰۰.....	اهمیت و وزن یک واحد درسی.....
۱۰۱.....	تعیین منابع و مواد مورد نیاز.....
۱۰۲.....	خلاصه.....

فصل ۶: تحلیل آموزشی

۱۰۴.....	مراحل تحلیل آموزشی.....
۱۰۴.....	آگاهی از اهداف کلی.....
۱۰۶.....	آگاهی از ایده‌های دانش‌آموز.....
۱۰۷.....	فرصت‌هایی برای مشارکت دانش‌آموز.....
۱۱۰.....	فعال سازی فرایند تفکر دانش‌آموز.....
۱۱۱.....	ارزشیابی پیشرفت.....
۱۱۲.....	ایجاد محیط مساعد یادگیری.....
۱۱۲.....	عناصر هسته‌ای برنامه درسی و ارزش‌ها.....
۱۱۵.....	خلاصه.....
۱۱۶.....	ضمیمه ۱-۶: مفاد قانون اساسی هند.....
۱۱۶.....	ضمیمه ۲-۶: عناصر هسته‌ای برنامه درسی ملی.....
۱۱۶.....	ضمیمه ۱-۲-۶: تاریخ حرکت‌های آزادی بخش هند.....
۱۱۷.....	ضمیمه ۲-۲-۶: تعهدات قانون اساسی.....
۱۱۸.....	ضمیمه ۳-۲-۶: هویت ملی.....
۱۱۹.....	ضمیمه ۴-۲-۶: میراث فرهنگی مشترک هند.....
۱۱۹.....	ضمیمه ۵-۲-۶: تساوی گرایی، دموکراسی.....
۱۲۰.....	ضمیمه ۶-۲-۶: تساوی جنسیت.....
۱۲۰.....	ضمیمه ۷-۲-۶: حفظ محیط زیست.....
۱۲۱.....	ضمیمه ۸-۲-۶: از بین بردن موانع اجتماعی.....
۱۲۱.....	ضمیمه ۹-۲-۶: در نظر گرفتن نرم‌های خانواده کوچک.....
۱۲۲.....	ضمیمه ۱۰-۲-۶: کلیت بخشی به روحیه علمی.....

فصل ۷: تلفیق محتوا و روش تدریس

۱۲۴.....	روش‌های تدریس.....
۱۲۵.....	رویکرد.....

۱۲۶	رویکردهای تدریس
۱۳۰	روش‌های تدریس
۱۳۰	روش‌های تدریس عام
۱۳۸	محتوا و مدل‌های تدریس
۱۳۹	تعاریف مدل‌های تدریس
۱۴۱	مدل دریافت مفهوم
۱۵۵	محتوا و مهارت‌های تدریس
۱۵۵	مهارت‌های اجرایی عملکرد مرتبط با محتوا
۱۵۹	مهارت‌های اجرای عملکرد مرتبط با آموزش
۱۵۹	تلفیق محتوا و روش تدریس
۱۶۲	جدول ۷-۴ تلفیق محتوا و روش تدریس
۱۶۲	خلاصه

فصل ۸: بازنمایی‌های دانش

۱۶۵	تدریس و بازنمایی‌های دانش
۱۶۷	معنی بازنمایی‌های دانش از منظر تدریس
۱۶۹	باورهای معلمان درباره‌ی تدریس و اهداف کلی تدریس
۱۶۹	تدریس انعطاف پذیر چیست؟
۱۷۱	بازنمایی‌های دانش برای درک انعطاف پذیر
۱۷۲	بازنمایی‌های دانش و معلمان
۱۷۳	بازنمایی دانش: یک شکل نادرست دانش
۱۷۴	منابع بازنمایی‌های دانش
۱۷۴	منابع بیرونی
۱۷۴	منابع درونی
۱۷۵	اصول انتخاب باز نماها
۱۷۶	ملاک‌های انتخاب باز نماها
۱۸۰	تفاوت میان بازنماهای دانش و روش‌های تدریس و تجارب یادگیری
۱۸۳	بازنماهای دانش: رویکرد روان شناختی
۱۸۳	دانش بیانی

۱۸۵	دانش رویه‌ای
۱۸۷	اصول عمومی برای استفاده از بازنمایی‌های دانش
۱۹۲	خلاصه

فصل ۹: ارزشیابی در روش‌شناسی تدریس محتوا

۱۹۵	ارزشیابی: معنی و ماهیت
۱۹۷	اهداف آموزشی
۱۹۸	حیطه‌ی عاطفی
۱۹۹	حیطه‌ی روانی حرکتی
۱۹۹	حیطه‌ی شناختی
۲۰۲	ابزار ارزشیابی و رشته‌ها
۲۰۲	زبان‌ها
۲۰۳	علوم
۲۰۴	علوم اجتماعی
۲۰۵	ریاضیات
۲۰۵	تکنیک‌های ارزشیابی و دانش محتوا
۲۰۶	ارزشیابی زبان انگلیسی
۲۰۸	ارزشیابی تاریخ
۲۱۰	ارزشیابی علوم
۲۱۴	آزمون‌های تشخیصی در روش‌شناسی تدریس محتوا
۲۱۵	آزمون‌های تشخیصی
۲۱۵	آزمون‌های تشخیصی در روش‌شناسی تدریس محتوا
۲۲۰	مقیاس برای ارزشیابی روش‌شناسی تدریس محتوا
۲۳۸	استفاده از ارزشیابی در روش‌شناسی تدریس محتوا
۲۳۸	سودمندی برای دانش‌آموزان
۲۳۹	سودمندی برای معلمان
۲۴۰	خلاصه

مقدمه مترجمان

روش‌شناسی تدریس محتوا تلاش می‌کند فرصت‌های خوبی برای مطالعه انتقادی برنامه درسی، سرفصل‌ها، روش‌ها، تکنیک‌ها و مهارت‌های تدریس برای معلمان فراهم کند. از آنجایی که روش‌شناسی تدریس محتوا ماهیت دقیق محتوا را آشکار می‌کند، معلمان می‌توانند مناسب‌ترین روش تدریس را برای قضاوت در مورد محتواها انتخاب نمایند. هر معلمی باید خصوصیات رشته تدریس خود را بداند. آشنایی با ساختار رشته در درک واحدها، خرده واحدها و ارتباطات متقابل آنها مفید خواهد بود. اگر معلم ارتباط بین واحدهای درسی با واحدهای دیگر و رشته‌های دیگر را بداند، توانایی درک توسط دانش‌آموزان توسعه خواهد یافت. برنامه درسی، سرفصل‌ها و کتاب‌های درسی به یکدیگر متصل هستند. کتاب درسی وسیله‌ی مهمی برای تدریس است. از این‌رو، در فرآیند تعلیم و تربیت اهمیت زیادی دارد. هر معلم نیاز دارد برنامه درسی، سرفصل‌ها و کتاب درسی موضوعش را در سطح تدریس مطالعه کند و آن را به دید انتقادی بسنجد. او می‌تواند کمبودها، عیب‌ها و خطاها را بر طرف کند و تدریس خود را کامل کند. محتوا نمی‌تواند آن‌طوری که هست یاد گرفته شود. انجام ماهرانه تدریس نیاز به درک عمیق محتوا دارد. تحلیل محتوا معلمان را برای کسب دانش عمیق آماده می‌کند. محتوا می‌تواند با استفاده از دو رویکرد ارزشیابی و رویکرد روان‌شناسی تدریس شناختی تحلیل شود. زمانی که محتوا از نقطه نظر تکنیک ارزشیابی تحلیل می‌شود، معلمان ماهیت محتوا مانند مفاهیم، اصول، نقش‌ها، اشکال،

تعاریف، حوادث، استنباط‌ها، تعمیم‌ها واقع شده در محتوا را درک می‌کنند. رویکرد روانشناسی تدریس شناختی، فرآیندهای یادگیری دانش‌آموزان را که در درک محتوا درگیر هستند، مورد ملاحظه قرار می‌دهد.

غنی‌سازی محتوا شامل ملاحظات دوباره جایگاه محتوا در رشته، ساختار آن، درک مفاهیم، جایگاه آن در برنامه درسی و سر فصل‌ها، ارتباط آن مفهوم با موضوعات دیگر و ارتباط متقابل میان موضوعات و مفاهیم فرعی واحد درسی است. غنی‌سازی محتوا همچنین شامل تفکر درباره کمیت و ماهیت دانش معلمان در محتوای درسی است. زمانی که معلم آنچه را که تدریس می‌کند، روشن نماید، او می‌تواند آمادگی اولیه در زمینه موضوعات را داشته باشد سپس او باید ساختار آن را توسعه داده و یاد داشت کند. او باید محتوا را تحلیل کند و اهمیت محتوا را برای امتحانات مشخص نماید. باید اهمیت محتوا در برنامه درسی و اهمیت آن در امتحانات را تعیین کند. تحلیل آموزشی ملاحظات معلم درباره اهداف محتوا، دانش‌آموزان، دانش‌های گوناگون، روش‌های تدریس، مواد کمک آموزشی، انگیزش دانش‌آموز، حوزه‌های هسته‌ای، ارزش‌ها، فعالیت‌ها و ارزشیابی است. تلفیق محتوا و روش تدریس جایگاه مهمی در سطوح مختلف مانند رویکردها، روش‌ها، مدل‌ها و مهارت‌های تدریس دارد. مهارت تدریس باید مطابق با محتوای تدریس باشد. برای مثال، نتیجه‌گیری و خاتمه درس باید با محتوای تدریس سازگار باشد. بنابراین، استفاده از مهارت تدریس نیازمند ملاحظات درست محتوا می‌باشد. وقتی معلم فعالیت‌های تدریس مناسب را در سطح جزء و مهارت‌های تدریس مناسب با ماهیت محتوا را انتخاب می‌کند، تلفیق محتوا و روش تدریس در موقعیتی صحیح انجام می‌گیرد.

برخی تلاش می‌کنند با شرح کلامی یا دادن مثال‌ها و نمونه‌ها مفاهیم مشکل را توضیح دهند. معلمان برای اینکه بدانند دانش‌آموزان چگونه دانش را از دنیای خارج کسب می‌کنند، خود را در جایگاه فراگیران قرار داده و تلاش می‌کنند حداکثر

دانش ممکن به فراگیران انتقال یابد. از نظر علمی ثابت شده است که تنها ۱۰ درصد از تجارب شنیداری در حافظه‌ی دراز مدت می‌مانند و ۹۰ درصد آنها فراموش می‌شوند. از این‌رو، تعداد بازنامه‌های دیداری و شنیداری در قالب تصاویر، نقشه‌ها و چارچوب‌ها به کار می‌روند. هر کسی مطابق با جایگاه خودش یاد می‌گیرد. معلمان باید برخی بازنامه‌ها را برای واحدهای مشخصی در محتوای کتاب‌ها آماده کنند و آنها را بکار برند و تأثیرات آنها را مورد ارزیابی قرار دهند. ارزشیابی مرتبط با روش‌شناسی تدریس محتوا مفهوم مشخصی دارد. آگاهی از دلایل عدم فهم محتوا برای معلمان و دانش‌آموزان اهمیت زیادی دارد و لازم است سوالات را بر اساس محتوا پرسید نه بر اساس هدف. باید تأثیرات تدریس روشن شود. برای ارزشیابی دانش‌آموز، جنبه‌های مختلف مانند ماهیت کلی ارزشیابی، اصول ارزشیابی، ابزارها و غیره مهم هستند اما مهم‌تر آن است که ابزارهای ارزشیابی برای شاخصه‌های محتوا مناسب باشد. طبق روش‌شناسی تدریس محتوا، ارزشیابی، در بهسازی کیفیت و تأثیر گذاری عملکرد تدریس موثر خواهد بود.

مترجمان

۱۳۹۳